

בס"ד. שיחת* ש"פ ראה, מבה"ח אלול, ה'תשל"ב.

בלתי מוגה

א. חדשי השנה נקראים בשני סוגי שמות:

(א) החדשים כפי שנקראו בלשון הקודש בתורה ונביאים, כמו: "ירח האתנים"¹ — תשרי², "חודש האביב"³ — ניסן וכו'.

(ב) שמות החדשים שעלו עמהם מבבל⁴, כמו "ניסן", "אלול" וכו', שאינם שמות בלשון הקודש, כי אם מלשונות בבל⁵.

ההפרש ביניהם מובן ע"פ מה שמבאר אדמו"ר הזקן בתו"א פ' משפטים⁶ החילוק בין אבן ללבינה, שאבן היא בריאה בידי שמים, ובכללות הן האותיות שבתושב"כ בלשון הקודש; ולבנים הן בריאה בידי אדם והן האותיות של ע' לשון, "ולא גלו ישראל אלא להוסיף כח העלאת של ע' לשון ללשון הקודש .. וכמו שמצינו בתנאים ואמוראים שדברו בגמרא בלשון ארמי .. וכן אנו מתרגמים התורה בלשוננו לשון לע"ז⁷, שהוא ענין העלאת הלע"ז ללשון הקודש".

והרי זה כמו כללות העלאת עניני הרשות לקדושה, עי"ז שמקיימים בהם מצוה, וכמו במצות תפילין (ש"הוקשה כל התורה כולה לתפילין"⁸), שלוקחים עור של בהמה גשמית (אפילו לא הבשר, שיכול להתעלות ולהיות דם ובשר כבשרו של האדם, אלא העור, שהוא החלק הכי תחתון שבבהמה), וכותבים עליו "שמע ישראל גו' ה' אחד"⁹, שאז

באשורית — משא"כ פי" אב בלה"ק — הרי אינו שייך לחודש זה.
(6) עז, ג ואילך.

(7) וכמו בקריאת "שנים מקרא ואחד תרגום" (ראה שו"ע אדה"ז או"ח רסרפ"ה. וש"נ). — מהנחה בלתי מוגה.

(8) קידושין לה, א. וש"נ.

(9) ואתחנן ו, ד.

(* תוכן שיחות א"ב (עד סוס"ו) הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בהוספות ללקו"ש ח"ט ע' 296 ואילך. במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.

(1) מלכ"ס א, ח, ב.

(2) ר"ה יא, א.

(3) פרשתנו טז, א.

(4) ירושלמי ר"ה פ"א ה"ב. ב"ר פמ"ח, ט.

תורה מדברי — ר"ה ז, א. וראה גם תו"מ חל"א ע"ע 151. וש"נ.

(5) רמב"ן בא יב, ב. ולכאורה קשה משם אב; אבל מובא* שנק' כן בבבל, בל' אשורית — ע"ש עניני תקופה זו בשנה כפי שנקראים

(* ראה "מקדמוניות היהודים" (לר"א עפשטיין), וויען תרמ"ז ט"ע 23, ירושלים תשכ"ה ט"ע כב. וראה גם בהנסמן בלקו"ש חכ"ג ע' 214 הערה 11.

נעשה עצם הדבר הגשמי — חפצא דקדושה. ועד"ז בנוגע לשמות החדשים שעלו עמהם מבבל, שעי"ז שקבעו להשתמש בשמות אלו בשטרות שע"פ תורה, נעשו דבר שבקדושה¹⁰].

ומכיון שמעלים הע' לשון לקדושה, הרי מובן שגם מתחילה יש בהן ניצוצות נעלים דקדושה [שהרי כל כוונת התהוותן הוא בכדי שיוכללו ויתעלו לקדושה], אלא שנמצאים בהן בהעלם.

וזהו מה שמצינו בשם אלול (שהוא מהשמות שעלו עמהם מבבל) כמה ר"ת בלשון הקודש, שהו"ע ניצוצות הקדושה הנמצאים ברמז ובהעלם בלשונות אוה"ע¹¹.

ב. והנה, איתא בכתבי האריז"ל¹² שאלול הוא ר"ת "אנה לידו ושמתי לך"¹³, "לרמוז כי הקב"ה בחסדו אנה וזמן חודש אלול, לכל מי שחטא בתוך השנה, שישוב אז בתשובה ויקבלוהו כו".

ופירושו, דכשם שערי מקלט כפשוטן ענינן הוא מקום מיוחד להנצל מגואל הדם, לפי ש"לא צדה והאלקים אנה לידו", לכן "ושמתי לך מקום"¹³, עד"ז הוא בענין "מקלט" בזמן, שהוא חודש אלול: מכיון ש"האלקים אנה לידו", שאפשריות ענין החטא באה מצד הקב"ה¹⁴ ש"נורא עלילה על בני אדם"¹⁵, לכן "ושמתי לך מקום", שמכין¹⁶ זמן מיוחד למקלט להנצל מן החטא, שהוא ענין התשובה שבחודש אלול.

והיינו שבחודש אלול על האדם לעשות חשבון צדק בנפשו מכל מה שעבר עליו במשך כל השנה¹⁷ במחשבה דיבור ומעשה, לתקן כל הצריך תיקון ולמלא כל מה שהחסיר בעבודתו בשנה שעברה, הן בדקות, ועד לענין "כדבעי לי' למיעבד לא עבד"¹⁸, שלפי ערך מדריגתו הי' צריכה להיות עבודתו באופן נעלה יותר, ועאכו"כ כפשוטו, לתקן את אשר עיוות בענינים הבלתי רצויים שעשה.

(15) תהלים סו, ה. ראה תנחומא וישב ד. תו"ח ח"ב ד"ג ואילך. נתבאר בארוכה בד"ה באתי לגני תשל"א (פ"ה ואילך — תו"מ חס"ג ע' 64 ואילך). וש"נ.
 (16) כדרכו של הקב"ה שמקדים רפואה למכה (מגילה יג, ב). — מהנחה בלתי מוגה.
 (17) ע"ד המבואר בתניא אגה"ת (ספ"י) בנוגע לכל שבוע — "פעם א' בשבוע לפני יום השבת", ועד"ז בערב ר"ח — בנוגע לכל החודש (מהנחה בלתי מוגה).
 (18) כתובות סז, רע"א.

(10) מהנחה בלתי מוגה.
 (11) להעיר ממפרשים לויצא לא, מז (וראה גם לקר"ש חכ"א ע' 447 ובהערות).
 (12) לקר"ת ושעה"פ לאריז"ל* פ' משפטים (כא, יג). פע"ח שער ר"ה פ"א.
 (13) משפטים שם.
 (14) סוכה נב, ב.

(* וכאמור בהתוועדויות האחרונות (ראה גם לעיל ע' 125. וש"נ) שבשנה זו מלאו ארבע מאות שנה להסתלקותו (מהנחה בלתי מוגה).

ג. וענין התשובה שבחודש אלול, שהו"ע ערי מקלט, שייך לכאו"א:

גם מי שלא חטא ועבר את הדרך בכל משך ימי השנה ועבודתו היתה בשלימות, שייך הוא ומחוייב במצות התשובה, שהרי עיקר ענין התשובה הוא כמ"ש¹⁹ "והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה", כמו שמבאר אדה"ז²⁰, ותמיד צריך לעלות ולהגיע למדרי' עליונה מכמו שהי' קודם לזה²¹. ובמיוחד שייך זה לחודש אלול שהוא זמן התשובה, כמובא לקמן בשם הטור, ומרומז בשם אלו"ל (אני לדודי כו').

ויתירה מזו — עיקר ענין ערי מקלט נאמר למשה דוקא:

בכתבי האריז"ל²² מקשה על מ"ש "אנה לידו" — לשון נסתה, "ושמתי לך" — לשון נוכח, והול"ל ושמתי לו מקום. ומתוך, "שירמז בזה למ"ש בזה"ר²³. . כי הקב"ה ציוה למשה שיפריש ג' ערי מקלט בעבר הירדן להיות לו לעצמו למקלט מן סמאל גואל הדם של המצרי שהרגו משה. . וזהו ואשר לא צדה, זה משה²⁴, אז ושמתי לך מקום, לך לעצמך²⁵, וזה משה וכו'".

ועפ"ז מובן גם בענין הרוחני דערי מקלט בחודש אלול, שענין זה נאמר בתחילה למשה²⁶, וכמרומו בנגלה דתורה²⁷, "בר"ח אלול אמר

מיתה בגלל שעבר על המצוות שנצטוו בני נח (ראה תו"ש שמות ב, יב (אות קא). וש"ג), לכן לא נאמר "אנה לידך", כיון שאצל משה לא הי' ענין של חטא. ומ"מ, כיון שלפי ערך גודל מעלת משה הנה גם על ענין זה הוצרך לתיקון, לכן, בנוגע לענין התיקון נאמר בלשון נוכח: "ושמתי לך" (מהנחה בלתי מוגה).

(26) ומזה מובן גודל והפלאות ענין התשובה והתיקון דחודש אלול — ששייך אפילו למי שנמצא בדרגא נעלית ביותר, בדוגמת דרגת משה רבינו, שאין לו שייכות לענין של עבירות, אפילו לא בשוגג, ובודאי לא במזיד, להיותו "צדיק גמור עובד ה' ביראה ואהבה בתענוגים כו'" (תניא פל"ה); ועאכ"כ בנוגע לאלו שאינם בדרגת משה רבינו — והרי "מי הוא זה ואיזהו אשר ערב לכו לגשת להשיג כו'" (תניא פמ"ד) — שבודאי צריך להיות אצלם ענין התשובה (מהנחה בלתי מוגה).

(27) טור ריש הלכות ר"ה מפרדר"א (פמ"ו).

(19) קהלת יב, ז.

(20) לקו"ת ר"פ האזינו.

(21) וכמדובר בהתוועדות שלפנ"ז (שיחת כ"ף מנ"א בתחלתה (לעיל ע' 125 ואילך)) בנוגע ל"צדיקים" ש"אין להם מנוחה לא בעוה"ז ולא בעוה"ב, שנאמר (תהלים פד, ח) ילכו מחיל אל חיל" (ברכות בסופה. וש"ג), וכן הוא בענין ד"תשוב אל האלקים", דכיון ש"האלקים" הוא אין-סוף, הרי גם ההליכה לשוב אליו היא עד אין-סוף (מהנחה בלתי מוגה).

(22) שעה"פ שם.

(23) ח"ב קיד, ב.

(24) כמו בפסוק (ר"פ משפטים) "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם", שקאי על משה (מהנחה בלתי מוגה).

(25) ואעפ"כ לא נאמר "אנה לידך", אלא "אנה לידו" (לשון נסתה) — כי, "אנה גו" קאי על החטא, וכיון שהריגת המצרי ע"י משה לא היתה חטא, לפי שהמצרי נתחייב

הקב"ה למשה עלה אלי ההרה שאז עלה לקבל לוחות האחרונות .. לכך התקינו חז"ל .. כדי להזהיר ישראל שיעשו תשובה".

ולאידך גיסא, גם מי שהוא במדרי' הכי תחתונה, שעבר עבירה במזיד, שייך הוא לערי מקלט בחודש אלול [נוסף לכך ש"אחד שוגג ואחד מזיד²⁸ מקדימים לערי מקלט²⁹], מכיון ש"אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות³⁰, כי יהודי מצד עצמו אינו רוצה ואינו יכול להיות נפרד מאלקות, כתורת אדמו"ר הזקן³¹; ומה שעובר עבירה הוא לפי שנדמה לו שעודנו ביהדותו³² — הרי בעברו עבירה בכל אופן שיהי' אינו מזיד לכל פרטיו.

ד. והנה, בערי מקלט כפשוטן מצינו: "חייבין ב"ד לכוין הדרכים לערי מקלט לתקנם ולהרחיבם ... ורוחב דרך ערי מקלט אין פחות משלשים ושתיים אמות, ומקלט מקלט הי' כתוב על פרשת דרכים, כדי שיכירו הרצחנים ויפנו לשם"³³.

ומזה מובן הענין גם בערי מקלט ברוחניות — שלא די ומספיק שכל אחד יברח בעצמו לערי מקלט להציל את עצמו באותיות התורה ועבודת התשובה בחודש אלול, אלא מוטל על כאו"א³⁴ לפרסם הדבר בכל מקום שידו מגעת³⁵, ולפרסם כהוראת הכתוב³⁶: "כשופר הרם קולך". וכמו שמצינו בנשיאי ישראל, אשר, מתאים למצב דורם, היו אלו אשר עיקר עבודתם היתה במקומם, ובנ"י היו באים אליהם והנשיאים היו מורים להם את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון; והיו נשיאים אשר נוסף לזה גם עסקו הרבה לבקר בעצמם את בני ישראל במקומות מושבותיהם ולהביא אליהם את דברי תורתם והוראותיהם³⁷ —

ומדריכים, שתפקידם להיות מורי-דרך לבנ"י, שזהו ענינו של משה רבינו (מהנחה בלתי מוגה).
35) ראה גם שיחת ש"פ עקב, מבה"ח אלול תשי"א ס"ד ואילך (תו"מ ח"ג ס"ע 285 ואילך). וש"נ.

36) ישעי' נח, א.

37) ולדוגמא — כפי שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו (ראה אג"ק שלו ח"ג ס"ע תג (נעתק ב"היום יום" ג כסלו)) אודות החילוק בין הבעש"ט להרב המגיד*,

28) ואז — "זדונות נעשות לו כשגגות", ולאח"ז, גם ה"שגגות" "נעשות לו כזכויות" ממש (יומא פו, ב. וראה תניא פ"ז), באופן שלא ניכר שמם כלל (מהנחה בלתי מוגה).

29) מכות ט, ב.

30) סוטה ג, א.

31) אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ע' שפד (נעתק ב"היום יום" כה תמוז). שם ע' תקמו (נעתק ב"היום יום" כא סיון). ועוד.

32) תניא פ"ד, כד, כה.

33) רמב"ם פ"ח מהל' רוצח ושמירת נפש

ה"ה.

(* ששנה הבאה — שההכנה אל' מתחילה בחודש אלול — היא שנת המאתיים להסתלקותו.

34) ובפרט אלו שכדורם הרי הם בדוגמת משה רבינו — ראשי-ישיבות, מלמדים

כן הדבר בענין האמור, אשר על כל אחד ואחד להציל עצמו מגואל הדם הוא היצה"ר כו' ב"ערי מקלט" 38 דחודש אלול; וגם להודיע ולפרסם הדבר באופן הכי יעיל, לבקר את אחינו בני"י במקום מושבם 39, אשר גם הם 40 יצליחו לברוח בעבודת התורה והתשובה דחודש זה.

והפרסום יהי' לא רק בעצם הדבר, שישנו הענין דערי מקלט, אלא להורות גם את הדרך איך להגיע למקלט, אשר הוא ע"י העבודה בכל הג' קוין הרמוזים בהר"ת של חודש אלול 41:

אלול: ר"ת 12 "אנה לידו ושמתי לך" (אף שבכללות קאי על הזמן דאלול כנ"ל, שהוא זמן התשובה וכו', הנה בפרטיות קאי על) תורה — דברי תורה קולטין 42.

אלול: ר"ת 43 "אני לדודי ודודי לי" 44, שהוא קו העבודה — תפלה 45.

אלול: ר"ת 46 "איש לרעהו ומתנות לאביונים" 47 — קו גמילות

חסדים.

לקשור חבלים של ברזל במתניהם ולהגבי' בגדיהם למעלה מארכובותיהן ויחזרו בכל עיירות ישראל יום אחד ללכיש כו' יום אחד לירושלים וכן בכל מקומות ישראל וילמדו את ישראל כו' כדי שיתגדל ויתקדש שמו של הקב"ה בעולמות כולן שברא מסוף העולם ועד סופו והם לא עשו כן אלא כשנכנסו לארצם כאו"א מהם נכנסו לכרמו ליינו ולשדהו ואומרים שלום עליך נפשי כדי שלא להרבות עליהן את הטורח כו'".

(40 כולל גם מי שעד עתה לא ידע כלל אודות המציאות של ערי מקלט, והצורך לברוח לשם, בגלל היותו "תינוק שנשבה" (מהנחה בלתי מוגה).

(41 ראה גם שיחת ש"פ עקב, מבה"ח אלול דאשתקד ס"ג (תו"מ חס"ה ס"ע 111 ואילך). וש"נ.

(42 מכות י"ד, א.

(43 אבורהם סדר תפלת ר"ה. פע"ח שם.

(44 שה"ש ו, ג.

(45 פולחנא דרחימותא (דודי) — ראה

קונטרס העבודה פרק א' וג'.

(46 ספר ערוגת הבושם, א"ר (או"ח

רסתקפ"א) בשם ס' אמרכל.

(47 אסתר ט, כב.

שהבעש"ט הי' מחזר במושבות בני"י כדי לפעול עליהם כו', ואילו המגיד הי' יושב במקומו, והיו באים אליו כו'. ועד"ז ראינו אצל נשיאי חב"ד, שיש מהם שעיקר עבודתם היתה בנסיעות כו', ויש מהם שעיקר עבודתם היתה במקומם, ונסיעותיהם היו בדרך טפל כו' (מהנחה בלתי מוגה).

(38 ולהעיר, שגם בנוגע לערי מקלט ישנם ב' אופנים הנ"ל: בזמן הבית — הי' הענין דערי מקלט כפשוטו, באופן שהערים היו במקומם, והיו צריכים לברוח ולבוא אליהם; ואילו לאחר החורבן, שאז נתבטל פשטות הענין דערי מקלט, אבל נשאר ענינם הרוחני — התיקון ע"י עבודת התשובה — הרי זה באופן שלא צריך ללכת למקום מסויים, אלא "ערי המקלט" באים לאלו שזקוקים לתיקון ותשובה. וזהו אופן ההנהגה בזמננו — שלא להמתין עד שפלוני יבוא אליו, אלא צריכים לילך אל הזולת ולתקנו כו'. וכמו כללות הענין דהפצת המעיינות חוצה, שאין זה באופן שמביאים את ה"חוצה" אל המעיין, אלא אדרבה: מביאים את המעיין — חוצה (מהנחה בלתי מוגה).

(39 ראה תדבא"ר פי"א "הי' להם לסנהדרי גדולה שהניח משה ויהושע כו'

ויסוד והקדמה לכל הנ"ל היא עבודת התשובה המרומזת⁴⁸ בהר"ת⁴⁹ — "ומל ה"א) את לבבך ואת לבב (זרעך)"⁵⁰.

ה. וענין זה — לפרסם את ענין ערי מקלט דחודש אלול לכל ישראל — גם הוא שייך לכאו"א:

גם זה האיש שאינו שייך מצ"ע לשום ענין של חטא וכו', עליו להשתדל שמי ש"אנה לידו" ינצל ב"מקלט" דחודש אלול, ואדרבה, עי"ז שאנה לידו (לשון נסתר), שיראה שחבירו שעבר עבירה וכו' יבוא למקלט דחודש אלול, אזי ושמתי לך (לשון נוכח), שנעשה מקלט גם עבורו, היינו שמתעלה עי"ז.

ולאידך גיסא, גם מי שצריך לתקן ענינים בלתי רצויים בעצמו, גם עליו מוטלת החובה להשתדל ולפעול על חבירו שינוס שמה לערי מקלט דחודש אלול. ואף שטוען "קשוט עצמך ואח"כ כו"⁵¹, שאם את עצמו לא תיקן, איך יתעסק לתקן את חבירו — הנה שתי תשובות בדבר:

(א) גם במצות הצדקה כפשוטה הרי מחוייב בזה כאו"א "אפילו עני המתפרנס מן הצדקה"⁵², ועאכו"כ שמחוייב כל אחד בצדקה רוחנית⁵³, המביאה לחיי העוה"ז ולחיי העוה"ב⁵⁴.

(ב) ע"י שיראה ויפרסם את ערי המקלט דאלול לעוד יהודי ויעזור לו להקלט בהן, הרי "מדתו של הקב"ה מדה כנגד מדה", אלא שכמה פעמים ככה⁵⁵ — שהקב"ה יראה ויעזור לו להנצל בהערי מקלט.

נוסף להנ"ל, הרי ידוע מכ"ק אדמו"ר (מהרש"ב) נ"ע⁵⁶ שבזמננו עתה הוא הזמן ד"חטוף ואכול חטוף ואישתי"⁵⁷, שאין סדר בהבירורים וכל דבר הבא לידו — זה עצמו הוראה היא שעליו להתעסק בבירור זה עתה.

(52) שו"ע יו"ד רסרמ"ח.

(53) שבזה נכלל גם הענין ד"הוכח תוכיח את עמיתך .. ואהבת לרעך כמוך" (קדושים יט, יז-יח), ובאופן ד"לא תאמץ את לבבך גוי" (פרשתנו טו, ז). — מהנחה בלתי מוגה.

(54) ראה ב"מ לג, א.

(55) ראה סוטה יא, א ובפרש"י ותוס'. וש"נ.

(56) נדפס ב"מבוא" לקונטרס ומעין ע'.

22. אג"ק שלו ח"א ע' רסו.

(57) עירובין נד, א.

(48) לכאורה אפ"ל דתשובה מרומזת בהר"ת "אני לדודי ודודי לי" (עיקר התשובה — מאהבה (יומא פו, סע"א ואילך)), ותפלה בהר"ת "אשירה לה' ויאמרו לאמר" (שו"ע האריז"ל ר"ח אלול) — "להוי' ויאמרו לאמר אשירה" (פע"ח שם), אבל מובדל ר"ת זה מכל ר"ת — הנ"ל — שהוא למפרע.

(49) בעה"ט נצבים ל, ו.

(50) נצבים שם.

(51) ב"מ קז, סע"ב. הובא בפרש"י עה"ת

בראשית ד, כה.

ו. וכאן המקום לעורר עוד הפעם⁵⁸ אודות השלוחים הנוסעים בשליחות המל"ח בימי הקיץ לבקר יהודים ולקרובם ליהדות כו'⁵⁹ — שהזמן דחודש אלול הוא הזמן המוכשר בפרט לעבודה זו, לעורר יהודים לתורה תשובה ומעשים טובים, ולפרסם בכל מקום שידו מגעת שהזמן דחודש אלול הוא זמן שיכול כל אדם ליכנס למקלט, ובכל הג' קוין דתורה עבודה וגמ"ח.

ולכן: כל אלו שנסעו כבר — ימשיכו בזה בחודש אלול, ועאכו"כ אלו שעדיין לא נסעו — יעשו זאת עכשיו בהזמן דחודש אלול, ויצליחו בשליחותם לקרב לב ישראל לאביהם שבשמים.
וע"י העבודה דחודש אלול⁶⁰, יתן השי"ת לכל ישראל לכאו"א כתיבה וחתימה טובה⁶¹ לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד, ובנקודה הפנימית — ביאת משיח גואל צדק, ויוליכנו קוממיות לארצנו.

* * *

ז. מאמר (כעין שיחה) ד"ה ראה אנכי נותן לפניכם היום וגו'.

* * *

ח. הביאור בפירוש רש"י על הפסוק⁶² "כי יסיתך אחיך — מאב, או בן אמך — מאם, אשר כנפשך — זה אחיך", מדוע לא נתפרשו גם אמך ואחותך,

— לפי ש"דיבר הכתוב בהוה"⁶³ (שלכן נאמר "בסתר"), ובנוגע להסתה שהיא ע"י טעמי השכל ואמונה או מצד שכנות והתקרבות יתירה, אין זה דבר הרגיל שאדם מבוגר בעל משפחה יוסת ע"י אחותו (בעלת משפחה משלה) או אמו (שאינן לה השפעה כ"כ בעניני שכל ואמונה, וההרגש אלי' כבר אינו בהתקרבות יתירה).

אמן" (מהנחה בלתי מוגה).

61) ולהעיר ממנהג ישראל (מט"א א"ח סתקפ"א ס"ט (מלקוטי מהרי"ל הל' ימים הנוראים)) שבכתיבת אגרת לרעהו החל מר"ח אלול מברכו בכתיבה וחתימה טובה (מהנחה בלתי מוגה).

62) פרשתנו יג, ז.

63) פרש"י משפטים כא, כח. כב, יז. כב, כא. כב, ל.

58) ראה גם לעיל ס"ע 94 ואילך. וש"נ.
59) לאחרי ההכנה המתאימה בלימוד התורה לעצמם כו'. וכמדובר לעיל (ראה שיחת ט"ו שבט ס"ה (תו"מ חס"ז ע' 215). וש"נ) שבשנה זו צריך ענין זה להיות באופן ד"כפלים", הן בכמות, וכ"ש באיכות (מהנחה בלתי מוגה).

60) החל משבת מברכים אלול, שבו מברכים את חודש אלול בכל שש הלשונות שבנוסח ברכת החודש, ומסיימים: "ונאמר

וההוראה, שכדי להזהר מהסתה, לא די בכחות הנפש, מדות ושכל⁶⁴, עד לדרגת החכמה (אביך), אלא יש צורך בענין המס"נ דוקא — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש חיי"ט ע' 148 ואילך.

* * *

ט. כאן המקום להשלים הענינים שדובר אודותם בהתוועדות דכ"ף מנ"א, כיון שזוהי ההתוועדות הסמוכה לה, ובפרט שזהו יום השבת של השבוע שבו נכלל גם כ"ף מנ"א.

המשך הביאור בענין שבירת הלוחות שהיו האותיות פורחות — נכלל בשיחת כ"ף מנ"א סי"ד ואילך⁶⁵; והמשך הביאור בפלוגתת רבי ורבנן בנוגע לקרבן עצים, לשיטתייהו בכ"מ בש"ס — נכלל שם סכ"ח⁶⁶.

י. בנוגע להערות אדמו"ר — הנה בהמשך להמדובר בהתוועדות שלפנ"ז⁶⁷ אודות ההערה הראשונה בספר שנדפס זה עתה⁶⁸, נתעכב עתה על ההערה בנוגע לפרשת וירא⁶⁹:

על הפסוק⁷⁰ "שני גוים בבטנך", איתא בגמרא⁷¹ "א"ת שני גוים אלא שני גיים, זה אנטנינוס ורבי, שלא פסקו משלחנם לא צנון ולא חזרת ולא קישות לא בימות החמה ולא בימות הגשמים, דאמר מר צנון מחתך המאכל, חזרת מהפך המאכל, קישות מרחיב מעים וכו'".

ומבאר אדמו"ר בארוכה ע"ד הקבלה ענינם של ג' הדברים צנון חזרת וקישות ושייכותם לרבי ואנטנינוס וכו' — כיון שבפשטות הענין ע"פ נגלה אינו מובן מהי גודל המעלה ש"לא פסקו משלחנם לא צנון ולא חזרת ולא קישות לא בימות החמה ולא בימות הגשמים", שבזה מתבטאת הפלאת מעלתם של רבי ואנטנינוס !

(66) לעיל ע' 152. וש"נ.

(67) סמ"ח ואילך (לעיל ע' 178 ואילך).

(68) לקוטי לוי"צ — ליקוטים על פסוקי תנ"ך ומחז"ל ואגרות קודש (תאריך ה"פתח דבר": עש"ק מברכים חדש מנחם אב, ה'תשל"ב).

(69) שם ע' ח ואילך.

(70) תולדות כה, כג.

(71) ע"ז יא, א. הובא בפרש"י עה"פ.

(64) וכפי שמצינו בירבעם בן נבט שהי' גדול בתורה (ראה סנהדרין קב, א), ועד שהי' שונה מאה ושלושה פנים בתורת כהנים (שם קג, ריש ע"ב), ואעפ"כ כו'.

וזהו גם הטעם שצריך להבהיר ש"כל מקום שיש חילול השם אין חולקין כבוד לרב" (ברכות יט, ריש ע"ב. וש"נ) — שהקס"ד לומר באופן אחר היא מצד גדלותו בתורה כו'.

(65) לעיל ע' 137 ואילך.

והגע עצמך:

רבי — הי' אז הכי גדול אצל בני; ועד"ז אנטנינוס — שהי' אז מלך רומי, מושל בכיפה, עשיר מופלג, עם צבא גדול וכו'. ולאחרי כל זה, הנה כשרוצים לבאר גדלותם של רבי ואנטנינוס ("גיים"), מבארים זאת בכך ש"לא פסקו משלחנם לא צנון ולא חזרת ולא קישות" — ענינים פשוטים לכאורה!

הגמרא מבארת אמנם מעלת ג' דברים אלו, ש"צנון מחתך המאכל, חזרת מהפך המאכל, קישות מרחיב מעים", אבל אעפ"כ, הרי הם דברים פשוטים שיכולים להיות וישנם גם אצל אדם פשוט ביותר, ולכאורה, לא בהם מתבטאת גדלותם של רבי ואנטנינוס.

ואף שעיקר החידוש הוא ש"לא פסקו משלחנם" . לא בימות החמה ולא בימות הגשמים" — הרי כיון שדברים אלו מסייעים לעיכול המאכלים, היו כנראה כו"כ אנשים שמצאו עצה כיצד להשיג דברים אלו במשך כל ימות השנה, וכיון שכן, עדיין לא מובן במה מתבטאת גדלותם של רבי ואנטנינוס שלא פסקו משלחנם לא צנון ולא חזרת ולא קישות לא בימות החמה ולא בימות הגשמים?

ועכצ"ל, שג' דברים אלו שייכים במיוחד לרבי ואנטנינוס, ובהם דוקא מתבטאת גדולתם, כפי שמבאר אאמו"ר ע"ד הקבלה.

יא. והענין בזה:

רבי ואנטנינוס הם כמו יעקב ועשו — תיקון ותהו⁷². וכללות ענין הקשר והשייכות שבין רבי לאנטנינוס, שהתעסק עמו כו', עד שסוכ"ס נתגייר כו' (כמסופר בגמרא⁷³) — הרי זה ענין הבירור דתהו ע"י התיקון. וכיון שבג' המאכלים צנון חזרת וקישות מרומז ביטול ג' הענינים שהם סיבת השבירה דתהו (כפי שמבאר אאמו"ר בארוכה), לכן, דוקא רבי ואנטנינוס, שעל ידם נעשה הבירור דתהו ע"י התיקון, לא פסקו משולחנם לא צנון ולא חזרת ולא קישות.

יב. ויש להוסיף ולבאר ג' הענינים שהם סיבת השבירה דתהו (שנתבארו בדברי אאמו"ר) — בסגנון דתורת החסידות:

כללות הענין דשבירת הכלים מבואר בחסידות⁷⁴ ע"פ משל מרב

72) ראה תו"א ר"פ וישלח. ובכ"מ. 74) ראה אוה"ת משפטים ע' אישו ואילך.

73) ירושלמי מגילה פ"א הי"א. הובא המשך תרס"ו ע' רפו [שפ] ואילך. ועוד.

בתוס' ע"ז יו"ד, סע"ב.

ותלמיד, שהרב מצד עצמו הוא בעילוי שבאין ערוך להתלמיד (עד שלגבי הרב לא נחשב התלמיד למציאות), ואעפ"כ, כשיש אצל הרב רצון להשפיע לתלמיד, הרי זה מכריח אותו לחשוב אודות התלמיד, ואז מתחילה אצל הרב תנועה של המשכה מלמעלה למטה.

אמנם, כיון שזוהי מחשבת הרב אודות התלמיד, הרי מובן שה"אור" הוא עדיין באין ערוך לתלמיד, להיותו עדיין לפני שבא לכלל השפעה לתלמיד. והיינו, שהתחלת מחשבת הרב אודות התלמיד היא מצד הרצון שמכריחו לחשוב אודות התלמיד, שענינו בספירות הוא בחי' הכתר, שענינו אור כללי, שזוהי הדרגא הראשונה של המשכת האור, שלכן יש כבר תנועה של המשכה מלמעלה למטה, אבל זה עדיין באופן של אור כללי, שאף שממנו נמשכים כל הפרטים, הרי כפי שהפרטים נמצאים עדיין באור הכללי, הם באופן כללי שלמעלה מהתחלקות לפרטים.

ולאח"ז באה הדרגא הב' — כפי שהרב חושב איך להשפיע לתלמיד, שאז מתחילה ההתחלקות לפרטים כו'.

[ובענין השמות — הרי זה החילוק בין שם ע"ב לס"ג, ששם ע"ב, בחי' "משכיל"⁷⁵ לאיתן האזרחי"⁷⁶, שלמעלה משינויים, לא שייך בו התחלקות פרטים; ורק בשם ס"ג מתחיל הענין של התחלקות פרטים].

ולאח"ז באה הדרגא הג' — שבכדי להשפיע לתלמיד בפועל, יש צורך בכלים שבהם יומשך אור השכל.

אמנם, כיון שכל המדרגות הנ"ל הם כפי שהשכל הוא עדיין אצל הרב, הנה כיון שהרב הוא למעלה באין ערוך מהתלמיד, אזי גם אור השכל שממשיך לתלמיד הוא באופן שבאין ערוך — אורות מרובים, ועי"ז נעשה הענין דשבירת הכלים.

יג. והתיקון לזה בג' הדרגות הנ"ל נעשה ע"י ג' הענינים דצנון — שמחתך המאכל, חזרת — שמהפך המאכל, וקישות — שמרחיב המעים:

לכל לראש — צריך לחתך המאכל, היינו, שמיד כשמתעורר הרצון אצל הרב להשפיע לתלמיד, הנה כדי שלא יומשך באופן של אורות מרובים שיכול לפעול ענין של שבירה כו', צריך הרב לצמצם את אור השכל הכללי שלמעלה מהתחלקות פרטים, ולחשוב אודות פרטי השכל.

76) ראה סה"מ תש"ג ס"ע 72 ואילך.
אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג ע' שלה. וש"נ.

75) תהלים פט, א.

ולאח"ז צריך להפך המאכל, היינו, שההשפעה לתלמיד לא תהי' כפי שהיא אצל הרב, מלמעלה למטה, שתחילה ישנו האור הכללי (כתר) ולאח"ז באים הפרטים (חכמה וכו'), אלא ישפיע לו באופן דמלמטה למעלה: תחילה פרטי השכל, ומזה יבוא אח"כ לאור הכללי של השכל. ולאח"ז צריך להיות ענין הרחבת המעים, היינו, הרחבת הכלים, כי, כשהרב ממשיך כלים לתלמיד, הנה כיון שהכלים נמשכים מהרב, הרי הם כלים קטנים, והיינו לפי שאינם נמשכים באופן שמהתעבות האור נעשים הכלים⁷⁷, שאז הכלים הם רחבים, אלא המשכתם היא מהאור עצמו, שאז הם כלים קטנים, ויכולים להשבר, ולכן צ"ל תיקון הכלים — שיהיו כלים רחבים.

יד. וזהו כללות ענין עבודת הבירורים — לברר את ניצוצות הקדושה מעולם התהו שע"י שבירת הכלים נפלו למטה עד למציאות הרע כו'.

והענין בזה:

ניצוצות אלו שנפלו למטה הם בעצם נעלים יותר, ואדרבה: ככל שהניצוץ נופל למטה יותר, הרי זה מורה ששרשו למעלה יותר, כידוע⁷⁸ המשל מפילת החומה, שהאבן שבראש החומה נופלת למרחוק יותר כו'. ומצד זה הוא גודל העילוי שנעשה ע"י בירור עניני העולם, שמעלים ומחזירים את הניצוצות לשרשם בקדושה (אע"פ שלא פועלים ענין חדש, שהרי מלכתחילה הם ניצוצות דקדושה).

וכמבואר בכתבי האריז"ל⁷⁹ מ"ש⁸⁰ "לא על הלחם לבדו יחי' האדם כי על כל מוצא פי ה' גוי", דקאי על הניצוץ האלקי שבמאכל — דלכאורה אינו מובן: מדוע זקוק האדם לניצוץ האלקי שבמאכל, בה בשעה שבאדם עצמו יש ניצוץ אלקי, והרי האדם עצמו הוא למעלה מהמאכל שאינו אלא מדצ"ח — כיון שהניצוץ קדושה שבמאכל שרשו למעלה יותר מהניצוץ קדושה שבאדם.

ותכלית העבודה היא לברר את הניצוצות התחתונים ביותר, ועד שגם הענינים הבלתי-רצויים יהפכו לקדושה, שע"ז ניתוסף עילוי גדול יותר. וזהו גם משנת"ל במאמר⁸¹ — על יסוד מאמר של רבינו הזקן

ואילך. לקו"ת צו יג, סע"ב ואילך. ובכ"מ.

(80) עקב שם.

(81) לעיל ע' 187 ואילך.

(77) ע"ח שמ"ז פ"א. ועוד.

(78) ראה לקו"ת פרשתנו יט, ג. ובכ"מ.

(79) ל"ת וסה"ל להאריז"ל עה"פ עקב ח,

ג. וראה כש"ט סקצ"ד. תו"א בשלח סה, ד

שנדפס באור התורה עם הגהות הצ"צ⁸² — בפירוש הכתוב⁸³ "ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה", שהתכלית ד"ראה אנכי גו'" היא שיומשך ב"ברכה וקללה" — להפוך את הקללה לברכה, שע"ז ניתוסף עילוי גדול יותר, שלכן אמרו רז"ל⁸⁴ "טוב זה מלאך חיים, מאד זה מלאך המות", שדוקא ע"י הפיכת ענין בלתי רצוי, נעשה העילוי ד"טוב מאד"⁸⁵, וכמבואר גם בפירוש הכתוב⁸⁶ "והפכתי אבלם לששון" (שזהו גם תוכן ענינו של חודש מנ"א).

טו. וכאן המקום — כיון שלדאבוננו יש עדיין צורך — לדבר אודות הענין של "מיהו יהודי":

ובהקדים — שלמרות גודל הידידות ששררה בין רבי לאנטנינוס, הנה כל זמן שרבי לא גייר אותו, ה"אנטנינוס גוי כמו כל שאר הגויים! ואע"פ שהיו אצלו ניצוצות קדושה מעולם התהו כו' — הנה קודם הבירור (ע"י הגיור כו') הרי זה רע גמור.

וכפי שמצינו בנוגע ליעקב ועשו, שאע"פ שאצל עשו היו ניצוצות קדושה נעלים מעולם התהו, שזהו ענין "ארבע מאות איש"⁸⁷ שבאו עם עשו, ששרש שרשם הוא מ"ארבע מאות שקל כסף"⁸⁸ שנתן אברהם לעפרון, שהם ת' עלמין דכסופין שנמשכים מבחי' עתיקא קדישא⁸⁹, מ"מ, התיירא יעקב ממנו, כמ"ש⁹⁰ "וירא יעקב מאד וייצר לו", ולכן עשה כמה פעולות: "ויחץ את העם וגו'" — כיון שקודם הבירור הרי זה רע גמור. ומזה מובן גודל החומר שבגזירה האיומה של "מיהו יהודי" — שגוי שלא התגייר כלל, רוצים לרשום אותו בתור יהודי!

טז. ובנוגע לאלו שצריכים להתווכח אתם ע"ד הצורך לקבוע בחוק שיהודי הוא רק מי שהתגייר כהלכה — לא צריך להרחיק לכת כדי להוכיח שאין שחר לטענותיהם, אלא מדבריהם גופא רואים שהם סותרים את עצמם:

לא מזמן יצאו בעצמם עם הבטחה, שלקראת הבחירות ישתדלו ויפעלו שיוסיפו תיבת "כהלכה". וכיון שכן, מדוע לא עוסקים בזה כבר עכשיו?! ...!

(82) ראה אוה"ת פרשתנו ס"ע תרנח	(86) ירמ' לא, יב.
ואילך.	(87) וישלח לב, ז.
(83) ריש פרשתנו.	(88) חיי שרה כג, טז.
(84) יל"ש בראשית רמז טז.	(89) ראה תו"א וישלח כד, ג.
(85) בראשית א, לא.	(90) וישלח שם, ח.

ומה גם שאי אפשר לסמוך על ההבטחות שלהם, כפי שכבר הי' לעולמים, שהבטיחו לפלוני שיפעלו ענין מסויים, ועד היום הזה לא בא הדבר לידי פועל.

נגשו ליהודי דתי והבטיחו לו שאם יצביע כמותם, אזי יתנו לו כך וכך (והוסיפו לאיים עליו, שאם לא יעשה כן, יזרקו אותו מהדירה וכו'), ועד היום הזה לא קיימו — ואין בכוונתם לקיים — את הבטחתם!

הם מרמים מאה אלף יהודים שבחרו בהם להיות באי־כחם, וכשבא לפועל, לא מתחשבים עמהם כלל, אלא עושים כל מה שרוצים (וכך נוהגים גם בנוגע להצבעה ב"כנסת", שההחלטה נקבעת ע"פ דעתם של אנשים אחדים בלבד), ועד שמכריחים את הרבנים לעשות כרצונם (כמו ברוסיה, שהיו ממנים "רבנים מטעם"...), ובאם לאו, יפטרו אותם (שזה גרוע יותר מכמו שהי' ברוסיה, שפיטרו אותם בגלל שהלכו נגד קומוניזם, ואילו כאן מפטרים אותם בגלל שפוסקים ע"פ התורה).

ובכל אופן, אם הם רואים שאין ביכלתם לפעול לטובת חזיון היהדות — עליהם לסוג אחור ולהתפטר מתפקידם! לא נולדת "שר", ובמילא לא נורא אם תחדל להיות "שר"! ... "ערום יצאת"⁹¹, והרי הדבר הראשון שנותנים לילד שנולד הוא — לימוד תורה, וא"כ, הנך יכול לחזור ולהתחיל ללמוד תורה, ולא באופן⁹² שאתה תִּלְמַד את התורה מה שאתה רוצה, אלא שתִּלְמַד מה שהתורה אומרת! ...

ויהי"ר שמכאן ולהבא יראו סוכ"ס את האמת,

— ובפרט שכבר התחילו לחשוב ולהתבונן היתכן שנפלו למצב ירוד כזה, עד שהם עצמם לא היו יכולים לשער שיכולים ליפול למטה כ"כ —

ולא יהי' צורך בכך שתהי' להם מפלה, אלא הכל יהי' בדרכי נועם ודרכי שלום וכו'⁹³.

ת"ר"מ חס"ג ע' 296. וש"נ.
93) חסר הסיום (המור"ל).

91) ע"פ איוב א, כא. קהלת ה, יד.
92) ראה סה"ש תרצ"ו ע' 70. תש"ב ע'
123. תש"ד ע' 88. תש"ו ע' 21. וראה גם